

Kansallinen ruokastrategia 2040

Onnellisen ruuan maa

Kirjoita tekijät, toimittaja tai tekijäorganisaatio

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Publication distribution**Institutional Repository
for the Government
of Finland Valto**

julkaisut.valtioneuvosto.fi

[Tuplaklikkaa ja kirjoita ministeriö](#)

Klikkaa ja valitse tekijänoikeustaso

ISBN pdf: [VNK täyttää](#)

ISSN pdf: [VNK täyttää](#)

ISBN painettu: [VNK täyttää](#)

ISSN painettu: [VNK täyttää](#)

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024 Finland ([kieliversioissa](#))

Paino: Grano Oy, 2024

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Visio: Onnellisen ruuan maa	6
3	Strategia	8
3.1	Strateginen päämäärä: Kannattavuus ja reiluus	9
3.1.1	Nykytilakuvaus	10
3.1.2	Strategiset tavoitteet	11
3.2	Strateginen päämäärä: Huoltovarmuus	12
3.2.1	Nykytilakuvaus	12
3.2.2	Strategiset tavoitteet	13
3.3	Strateginen päämäärä: Luonnon kantokyky	14
3.3.1	Nykytilakuvaus	14
3.3.2	Strategiset tavoitteet	15
3.4	Strateginen päämäärä: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi	16
3.4.1	Nykytilakuvaus	16
3.4.2	Strategiset tavoitteet	17
4	Kehitettävät valmiudet	18
4.1	Innovaatioiden ja teknologioiden kehittäminen ja hyödyntäminen	19
4.2	Osaamiseen, oppimiseen, tutkimukseen ja muutoshalukkuuteen panostaminen	19
4.3	Investointikyvyn vahvistaminen	20
4.4	Yhteistyön ja ekosysteemien kehittäminen	21
4.5	Hallinto on aktiivinen mahdollistaja	21
5	Sanasto	22
	Lähteet	26

1 Johdanto

Ruokajärjestelmät ovat jatkuvassa muutoksessa. Historian suuret murrokset ovat usein seuranneet kriisejä. Suomenkin kokemat katovuodet, sodat sekä talouden kasvukaudet ja taantumet ovat muuttaneet niin tuotantoa kuin kuluttamista. Tällä hetkellä maailmaa muovaavat useat globaalit ilmiöt, kuten vaikeasti ennakoitavat sään ääri-ilmiöt, epävakaa geopoliittinen ympäristö sekä teknologiset murrokset. Ne vaikuttavat ruuantuotantoon kaikkialla maailmassa.

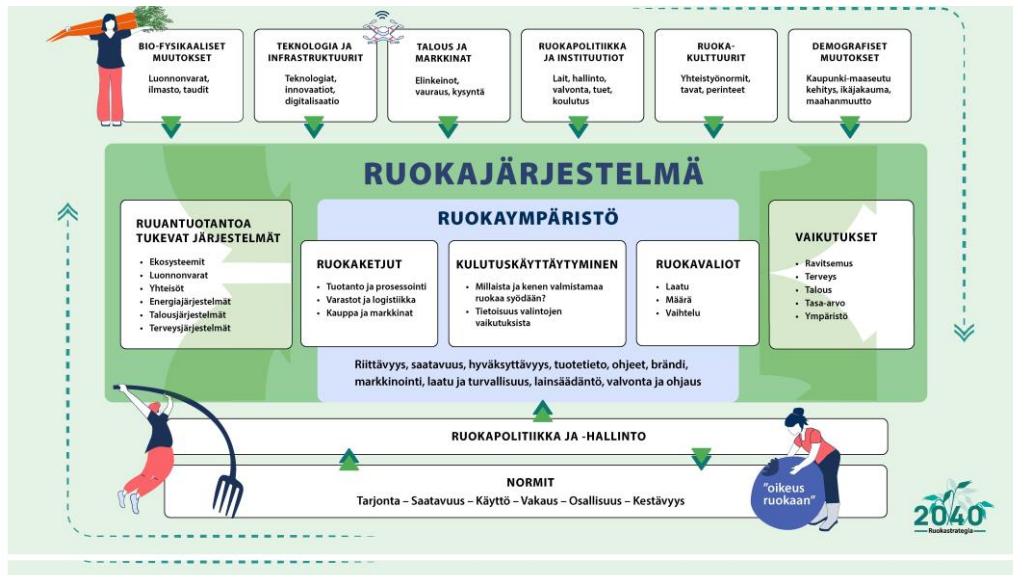
Samalla kun etsitään ratkaisuja uusien kriisien tuomiin haasteisiin, on pidettävä kiinni aiempien kriisien opeista. Huoltovarmuus ja ruokaturva luovat edelleen perustan ja raamin suomalaisen ruokajärjestelmän kehittämiseksi. On varmistettava yrittäjyyden kannattavuus, innovaatiot ja koko alan uudistuminen. On myös löydettävä ratkaisuja, joilla vähennetään ruokajärjestelmän päästöjä, torjutaan luontokatoa sekä tuetaan väestön terveyttä ja hyvinvointia ravitsemuksen keinoin.

Tulevaisuuden epävarmuuksiin voimme vastata ennakoimalla, valmistautumalla ja uudistumalla. Siksi tarvitsemme yhteisen vision ja strategian: mitä tavoittelemme ja miten pääsemme tavoitteeseemme. Ilman ennakoivaa otetta menetämme mahdollisuuden vaikuttaa muutosten suuntaan.

Suomen ruokajärjestelmässä on runsaasti potentiaalia. Suomi on teknologian edelläkävijä, ja kasvuolosuhteemme luovat vahvan perustan kestäväen ja arvostetun Suomi-brändin rakentamiselle. Ruokavienti vahvistaa alan muutuskäkyä ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia kannattavuuden parantamiseen.

Kansallisen ruokastrategian tavoitteena on luoda yhteinen viitekehys kestäväen ja kannattavan ruokajärjestelmän rakentamiseksi. Ruokajärjestelmä tarkoittaa

tässä strategiassa kokonaisuutta, johon vaikuttavat ruokaketjun lisäksi yhteiskunnan eri ulottuvuudet kuten politiikkasektorit, normit, luonnonvarat, ruokakulttuuri sekä talous ja markkinat.



Ruokajärjestelmä on enemmän kuin "elintarvikeketju". Kuva mukailtu lähteestä: HLPE. 2020. Food security and nutrition: building a global narrative towards 2030, Rome. Fig. 2 page 13. Käännös suomeksi Juha Helenius, Agroekologian emeritusprofessori Strategisen tutkimuksen FOOD-ohjelma & Ruralia-instituutti, Helsingin yliopisto. (kuva 1)

HYVÄ LUKIJA

Sinulla, organisaatiollasi ja verkostollasi on rooli ja valta vaikuttaa yhteisen ruokajärjestelmämme tulevaisuuteen. Kansallinen ruokastrategia on valmisteltu vuoropuhelussa yli 600 yrittäjän, kuluttajan, virkamiehen, tutkijan ja järjestön edustajan kanssa eri puolilta Suomea. Se sisältää yhteisen vision, neljä yhteistyössä kehitettyä strategista päämäärää sekä niitä tukevat tavoitteet. Strategian toteuttaminen edellyttää tekoja koko ruokajärjestelmältä.

Tunnista vaikutusmahdollisuutesi – myös yhteistyössä alan toimijoiden kanssa!

2 Visio: Onnellisen ruuan maa

Onnellisen ruuan maa – Suomesta maailman johtava kestävien ruokajärjestelmien kehittäjä ja uudistaja. Onnellisen ruuan maa tekee hyvää ihmisille, eläimille ja ympäristölle.

Vuoteen 2040 mennessä Suomi on kestävä ruuantuotannon ja ruokateknologioiden edelläkävijä. Ruokajärjestelmämme pysäyttää maatalousympäristön luontokadon ja tarjoaa ratkaisuja sekä kotimaiseen että globaaliin ruokaturvaan. Suomalainen ruokakulttuuri tunnetaan puhtaista raaka-aineista, kestävydestä, ainutlaatuisista mauista ja modernista otteestaan.

Uuden teknologian hyödyntäminen, innovaatioiden synnyttäminen ja osaamisen vahvistaminen ovat kilpailukykyä luovan ruokajärjestelmän keskiössä. Tutkimus, kehitys ja kaupallistaminen muodostavat saumattoman kokonaisuuden, jossa haasteet ratkotaan uusien innovaatioiden kautta liiketoiminnaksi. Teknologianeutraali ja ennakoitava sääntely tukevat kehitystä, sekä avoin ja oikeudenmukainen data lisää luottamusta ja tehostaa ruokaketjun toimintaa. Innovointi- ja investointikyvykkyyttä vahvistetaan monipuolisin keinoin.

Ruokaketjun toimijat edistävät luonnon monimuotoisuuden vahvistumista. Alkutuotanto perustuu uusiutuviin menetelmiin, joissa uudet teknologiat tukevat luonnon monimuotoisuutta. Maaperä ja vesistöt voivat hyvin, kun ravinteita kierrätetään ja sivuvirrat hyödynnetään tehokkaasti.

Julkishallinto jakaa riskiä, kannustaa monipuoliseen liiketoimintaan ja toimii siltana uusille markkinalähtöisille ratkaisuille, kuten hiili- ja luonnonarvokaudalle. Maaseutu ja monipuoliset ruuantuotantoalueet ovat elinvoimaisia ja takaavat alueellista huoltovarmuutta. Tuottajaverkostot edistävät yhteisöllisyyttä ja hyödyntävät ja lisäävät paikallisia resursseja sekä niiden jakamista.

Kuluttajilla on aktiivinen rooli ruokajärjestelmässä. Ruokaketjun läpinäkyvyys ja erilaiset ratkaisut, kuten digitaaliset työkalut, tukevat kestäviä ja terveellisiä valintoja. Kuluttajat ovat tietoisia valintojensa vaikutuksista ja ruokajärjestelmän erilaisista vaikutuksista. Kestävä ruoka on ravitsevaa, herkullista, kohtuuhintaista ja helposti saatavissa. Paikallisuus, satokausijattelu ja ruokahävikin vähentäminen ovat osa kuluttajien arjen valintoja.

Suomi tunnetaan maailmalla ruokamaana. Kansainvälistyminen ja viennin kasvu perustuvat korkeaan jalostusarvoon, ruokateknologioihin ja osaamiseen. Brändimme perustuu puhtaaseen luontoon, luottamukseen ja rohkeaan yhteistyöhön.

Suomen ruokajärjestelmä pysäyttää maatalousympäristön luontokadon sekä edistää luonnon monimuotoisuutta, tukee ihmisten hyvinvointia ja elinkeinojen kannattavuutta. Se luo kestävästä arvonalisää, uutta liiketoimintaa ja kasvavia vientimahdollisuuksia. Ruoka on enemmän kuin ravintoa – se on yhteisöllisyyttä, hyvinvointia, huoltovarmuutta, tulevaisuutta ja ylpeyden aihe.

Suomeen on luotu ruokajärjestelmän yhteiskuntasopimus – kehikko, jossa valtio, yritykset ja muut keskeiset toimijat sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin ja yhdessä sovittuihin toimiin ruokajärjestelmän uudistamiseksi ja kestävästä arvonalomiseksi.

3 Strategia

Kansallinen ruokastrategia koostuu visiosta, neljästä strategisesta päämäärästä ja kehitettävistä valmiuksista. Strategiset päämäärät ovat kannattavuus ja reiluus, huoltovarmuus, luonnon kantokyky sekä ruokakulttuuri ja hyvinvointi.

Kansallinen ruokastrategia määrittää pitkän aikavälin suunnan ruokajärjestelmän kehittämiseksi. Sen toteutusta ohjaavat ruoka-alan toimijoiden kanssa yhdessä koottavat toimeenpanosuunnitelmat, joista ensimmäinen valmistuu vuonna 2026. Toimeenpanosuunnitelmien toimenpiteet perustuvat ruokastrategian neljälle strategiselle päämäärälle asetettuihin 15 strategiseen tavoitteeseen. Näille toimenpiteille asetetaan senhetkiseen tietoon perustuvat vaikuttavuusmittarit ja -tavoitteet, joiden avulla edistetään strategisten päämäärien tavoitteita. Toimeenpanosuunnitelma voidaan päivittää tarpeen mukaan, jotta ne pysyvät ajankohtaisina.

Lisäksi tässä strategiatyössä tarkastellaan viittä esille nousutta kehitettävää valmiutta. Nämä temaattiset kokonaisuudet tukevat ruokastrategian päämäärien saavuttamista.

Kehitettävät valmiudet ovat:

- Innovaatioiden ja teknologioiden kehittäminen ja hyödyntäminen
- Osaamiseen, oppimiseen ja muutoshalukkuuteen panostaminen
- Investointikyvyn vahvistaminen
- Yhteistyön ja ekosysteemien kehittäminen
- Hallinnon roolin kehittäminen aktiiviseksi mahdollistajaksi

KUVA 2: Strategiamatriisi



3.1 Strateginen päämäärä: Kannattavuus ja reiluus

Vuonna 2040 Suomen ruokajärjestelmä on kannattava ja reilu. Se luo arvoa koko ruokaketjulle eli alkutuotannosta kuluttajaan ulottuvalle arvoketjulle. Suomalaisen ruuan arvostus ja yritysten kansainvälistyminen ovat vahvistaneet ruoka-alan elinvoimaisuutta ja tuottaneet lisäarvoa kaikille sen osapuolille. Arvoketjun oikeudenmukainen tulonjako ja reilut työolot ovat tukeneet yrittäjien ja työntekijöiden hyvinvointia. Tuotantoeläinten hyvinvointi ja eläintautiriskien hallinta ovat korkealla tasolla.

3.1.1 Nykytilakuvaus

Ruokasektori on Suomen neljänneksi suurin teollisuuden ala ja ruoka-ala kokonaisuudessaan työllistää yli 300 000 henkilöä. Alalla pienten ja keski suurten yritysten osuus on suuri, miltei 98 % kaikista sektorin yrityksistä, mutta niiden liikevaihto on vain noin 40 - 50 % ruokasektorin liikevaihdosta. Luonnontuoteala osana ruokasektoria on alihyödynnetty. Arvonlisän kasvattaminen on välttämätöntä ruokasektorilla, jossa arvonlisän kehitys on ollut viime vuosina melko hidasta sekä kotimarkkinoilla että viennissä.

Suomalaisen alkutuotannon kannattavuus on pitkällä aikavälillä heikentynyt ja tuottajan osuus ruuan kuluttajahinnasta on pienentynyt. Sen sijaan vähittäiskauppa ja osittain myös elintarviketeollisuus ovat hyötäneet elintarvikemarkkinoiden kansainvälistymisestä ja hankkivat raaka-aineita ja kuluttajatuotteita kilpailuilta kansainvälisiltä markkinoilta. Maatalouspolitiikalla ja -tuilla on merkittävä vaikutus maatalousyrittäjien tulonmuodostukseen.

Maatalousyrittäjien koulutustaso on noussut, mikä johtuu etenkin nuorempien ikäluokkien korkeammasta koulutustasosta. Maatalousyrittäjien keski-ikä on kuitenkin noin 54 vuotta ja se on edelleen kasvussa. Nuorten, alle 35-vuotiaiden maatalousyrittäjien osuus on alle 10 %.

Suomalaisten tuotantoeläinten terveys on kansainvälisesti hyvällä tasolla, ja eläintautitilanne on yleisesti ottaen erinomainen. Viime vuosina tuotantoeläinten hyvinvointi on kehittynyt monilla osa-alueilla, mutta eläinten lajityypillinen käyttäytyminen ja terveydenhuollon parhaiden käytäntöjen toteutuminen vaativat jatkuvaa huomioimista, parantamista ja seurantaa.

3.1.2 Strategiset tavoitteet

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Ruokasektorin kokonaistuotannon arvon kasvaessa arvonlisä jakautuu tasaisemmin ruokaketjussa. Alkutuottajien neuvotteluasema vahvistuu, jolloin alkutuottajan saama osuus kuluttajahinnoista kasvaa. Tuottajahintojen nousu edellyttää myös jalostusarvon kasvattamista. Pienten ja keski suurten yritysten liikevaihto kasvaa. Perinteisten arvoketjujen rinnalle nousee uusia, monipuolisia arvoketjuja, joiden tuotanto täydentää nykyistä arvoketjua. Luonnontuotealan arvoketjut kehittyvät, ja sen liikevaihto kasvaa. Kilpailukykyinen ja ennustettava toimintaympäristö tukee koko ruokaketjun kannattavuutta ja kilpailukykyä, minkä seurauksena ketjussa syntyvä arvonlisä kasvaa.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Suomi profiloituu kansainvälisesti kilpailukykyisenä ja tunnistettavana kestävä tuotannon ruokamaana. Yritykset kehittävät uusia vientituotteita ja teknologioita, joissa Suomella on kilpailuetua. Suomen ruoka-alan yritykset kansainvälistyvät kolminkertaistaen ruokaviennin arvon vuoteen 2040 mennessä. Viennin arvon kasvu perustuu laadukkaisiin raaka-aineisiin, jalostusasteen nostamiseen ja kestävä tuotantotapaan. Vienti monipuolistuu; lisäarvotuotteiden lisäksi viedään teknologiaa (esim. bioteknologiat), laitteita ja osaamista. Ruoka-alalla panostetaan vahvasti vientiosaamisen kehittämiseen sekä brändien rakentamiseen ja markkinointiin.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Ruoka-alalla on tarjota monipuolisia tehtäviä, jotka houkuttelevat uusia osaajia kouluttautumaan alalle. Alan yhteiskunnallinen merkitys on kasvanut ja alaa arvostetaan. Alalla on voimakasta tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja startup-yritysten määrä sekä niiden rahoitus kasvaa. Suomen tavoitteena on olla investointimyönteisin kestävä ruoka-alan toimintaympäristö EU:ssa. Ruoka-alalla vahvistetaan yhdessä työelämän laatua ja tuottavuutta työhyvinvoinnin vahvistamiseksi. Työvoimaa ja osaamista on saatavilla ja ruoka-alalle kouluttautuu jatkuvasti uusia osaajia. Alan opinnot sekä ala työllistäjänä ovat veto- ja pito-voimaisia.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy

Tuotantoeläinten hyvinvointi tunnistetaan osaksi kestävä ja oikeudenmukaista ruokajärjestelmää. Päättöksenteossa otetaan huomioon eläinten lajityypilliset tarpeet, kuten mahdollisuus sosiaaliseen käyttäytymiseen ja riittävät tilat liikkumiseen. Ruokajärjestelmän muutokset, esimerkiksi tilankoon kasvu, eivät heikennä eläinten hyvinvointia, lisää niiden välineellistä kohtelua tai eläintautiriskejä. Ruoka-alan toimijoiden vastuuta ja osaamista tuotantoeläinten hyvinvoinnista ja eläinten hoidon parhaista käytännöistä vahvistetaan. Kuluttajien mahdollisuuksia saada tuotekohtaista tietoa eläinten hyvinvoinnista parannetaan. Eläintauteja torjutaan tehokkaasti ja salmonella- ja antibiottivapaudesta pidetään kiinni.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Datatalous nähdään mahdollisuutena ja arvoa tuottavana. Tieto liikkuu monisuuntaisesti: tiloilta kauppaan, tuotantoon, viranomaisille sekä kuluttajille ja vastaavasti kuluttajakäyttäytymisen tieto kulkee takaisinpäin aina alkutuotantoon asti. Alalle kehitetään ja sovelletaan yhteistyössä pelisääntöjä datan omistajuuden huomioimisesta, datan tuottamisen kustannusten jakautumisesta sekä datan jakamisesta. Tietoa hyödynnetään kuluttajalähtöisyyden kehittämisessä ja tieto voi kulkea tuotteen mukana, mikä tekee tiedosta näkyvämpää kuluttajalle. Esimerkiksi elintarvikepakkauksiin voi lisätä tietoa tuotteen ympäristövaikutuksista ja alkuperästä.

3.2 Strateginen päämäärä: Huoltovarmuus

Vuonna 2040 Suomen ruokajärjestelmä on huoltovarma, iskunkestävä ja sopeutuu ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Tuotannon, jalostuksen ja jakeluketjujen riskienhallinta on vahvistunut. Maatalouden kriittisten tuotantopanosten omavaraisuusaste on noussut. Ruokajärjestelmän muutos on turvannut kotimaisen alkutuotannon jatkuvuuden ja säilyttänyt hajautetun tuotantorakenteen. Huoltovarmuutta on vahvistettu myös uusien arvoketjujen, teknologioiden ja monipuolistuneen ruuantuotannon avulla.

3.2.1 Nykytilakuvaus

Geopoliittiset jännitteet aiheuttavat markkinoiden ja toimitusketjujen epävakautta maailmanlaajuisesti. Vaikutukset ulottuvat myös Suomen ruokajärjestelmään, jonka toimivuuden varmistaminen edellyttää vahvaa huoltovarmuutta. Ruoka-alan huoltovarmuuteen liittyy lisäksi ennakoiva sopeutuminen ja varautuminen ilmastonmuutoksen aiheuttamiin säiden ääri-ilmiöihin.

Suomen ruokajärjestelmä perustuu korkeaan ruuantuotannon ja -jalostuksen omavaraisuuteen. Suomessa ruuan omavaraisuusaste on noin 80%. Sen sijaan tuotantopanosten – kuten lannoitteiden, kasvinsuojeluaineiden ja siementen sekä fossiilisten polttoaineiden – osalta olemme tuonnin varassa, mikä tekee ruokajärjestelmästä haavoittuvan ja altistaa tuotannon hintojen heilahteluille ja markkinahäiriöille. Esimerkiksi kotieläintuotannon täydennysvalkuaisrehun osalta omavaraisuusaste on alle 30% ja maatalouden koneet ja niiden varaosat tuodaan suurelta osin ulkomailta.

Yhteiskunnan kokonaisvarautumisen kannalta keskeistä on kansallinen maataloustuotanto ja kotitalouksien omakohtainen varautuminen.

3.2.2 Strategiset tavoitteet

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Ennakointikyky ja varautuminen sään ääri-ilmiöihin ja kriiseihin kasvaa. Eri ruokajärjestelmän toimijat tunnistavat roolinsa iskunkestävyyden ja kriisienhallinnan ylläpidossa ja edistävät sitä suunnitelmallisesti. Eri kokoiset ja monimuotoiset maatilat ja yritykset parantavat kriisinkestävyyttä ja vähentävät riippuvuutta yksittäisistä toimijoista tai sijainneista. Hajautettu energiantuotanto yhdistettynä maatalouteen ja maaseudun yrityksiin turvaa koko maan energian saantia. Välttämättömyyspalvelut ja tuotantoketjun toimijat säilyvät eri puolilla Suomea. Tuotanto- ja jalostusyksiköiden alueellinen kattavuus sekä osaajien saatavuus turvataan kannattavuus huomioiden. Ennakointikyky kriiseihin kaikissa ruokajärjestelmän osissa kehittyy. Kansalaisten kriisivalmius kasvaa niin toimintavalmiuden kuin materiaalisen varautumisen osalta. Veden ja energian saatavuus turvataan kaikissa olosuhteissa, ja kriittinen infrastruktuuri suojataan siten, että ruokajärjestelmä kestää myös poikkeusoloissa.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Alkutuotannon toimintakyky vahvistuu ja sen jatkuvuus turvataan kaikissa oloissa. Ruuantuotannon hajauttaminen ja monipuolistaminen, myös uusien teknologioiden ja arvoketjujen avulla, lisää huoltovarmuutta. Tuotannon määrä pysyy riittävänä ja alueellisia vahvuuksia hyödynnetään. Suomi hyödyntää ja edelleen kehittää pohjoisia vahvuuksiaan kuten nurmipohjaista kotieläintaloutta. Kiertotalous vahvistuu koko arvoketjussa. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ohjaa uusiin olosuhteisiin sopivien kasvilajien ja -lajikkeiden, viljelymenetelmien ja teknologioiden kehittämistä. Ala säilyy houkuttelevana ja sen taloudellinen kannattavuus paranee. Alkutuottajien yritysvaihdokset helpottuvat, ja uudet yrittäjät saavat tukea siirtymävaiheeseen. Yrittäjien hyvinvointi paranee, mikä lisää alan taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä sekä vetovoimaa. Samalla maaseudun sekä koko ruoka-alan elinvoima vahvistuu.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Alkutuotannon ja jalostavan teollisuuden riippuvuus ulkomaisista tuotantopanoksista vähenee, ja kotimainen omavaraisuus kasvaa tärkeillä osa-alueilla. Yritysten oma ja hajautettu energiantuotantokapasiteetti kasvaa, kiertotalouden ratkaisuja edistetään sekä kotimaista siementuotantoa ja varastointia vahvistetaan. Lannoitteiden ja rehukomponenttien sekä kemiallisten kasvinsuojeluaineiden kotimaisuusaste nousee. Riippuvuus fossiilisista polttoaineista vähenee minimiin ja ravinteiden kierrätys tehostuu. Työvoiman saatavuus asiantuntijatyöstä koneiden korjaajiin turvataan, jotta ruokajärjestelmä kykenee toimimaan häiriötilanteissakin omavaraisesti, joustavasti ja ennakkoiden.

3.3 Strateginen päämäärä: Luonnon kantokyky

Vuonna 2040 Suomen ruokajärjestelmä ylläpitää ja vahvistaa luonnon kantokykyä. Koko ruokajärjestelmä on onnistunut kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä. Luonnon monimuotoisuus on lisääntynyt maatalous- ja luonnonympäristöissä, ja vesistöjen ravinnekuormitus on vähentynyt. Ruuantuotanto tukee kestävästä vesitaloutta ja käyttää luonnonvaroja resurssiviisaasti. Ruuantuotannon kannalta haitalliset vieraslajit ovat hallinnassa.

3.3.1 Nykytilakuvaus

Nykyinen globaali ruokajärjestelmä kuluttaa monin paikoin enemmän luonnonvaroja kuin ekosysteemit pystyvät uusiutumaan. Tämä ylittää luonnon kantokyvyn ja uhkaa sekä ympäristön kestävyyttä että ruokaturvaa. Suomalaisten kulutustottumukset puolestaan aiheuttavat ilmastopäästöjä ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä myös maan rajojen ulkopuolella.

Suurin osa Suomen ruokajärjestelmän kasvihuonekaasupäästöistä syntyy maataloudesta ja niiden osuus Suomen kokonaispäästöistä on kasvanut 2000-luvulla. Turvepellot aiheuttavat 50-60% maatalouden päästöistä, vaikka niiden osuus tuotantopinta-alasta on vain 10%. Ruuantuotannon kannalta turvepelloilla on kuitenkin suuri merkitys esimerkiksi kuivina kausina.

Maatalousluonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on seurausta muun muassa viljelyn tehostumisesta ja laidunnuksen vähenemisestä. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen uhkaa ruuantuotannolle elintärkeitä luonnon tarjoamia ekosysteemipalveluita kuten pölytys, hiilensidonta ja ravinteiden kierto.

Peltojen maaperän kunnon heikkeneminen näkyy muun muassa tiivistymisenä, humuksen vähenemisenä ja maaperäeliöstön köyhtymisenä. Maaperän rakenne on heikentynyt, mikä altistaa pellot kuivumiselle tai tulvimiselle sääolojen vaihdellessa. Tämä lisää myös ravinnehuuhtoumia, jotka aiheuttavat vesistöjen rehevöitymistä ja veden laadun heikkenemistä.

3.3.2 Strategiset tavoitteet

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Maatalous- ja maankäyttösektorin hiilidioksidipäästöt vähenevät vuoteen 2040 mennessä sovittujen hiilineutraaliustavoitteiden mukaisesti. Myös kaupan ja elintarviketeollisuuden epäsuorat hiilidioksidipäästöt vähenevät merkittävästi, mikä tarkoittaa, että kulutetut elintarvikkeet ovat vuonna 2040 merkittävästi vähäpäästöisempiä. Turvepeltojen päästöt vähenevät ratkaisulla, jotka tehdään oikeudenmukaisesti ja vuoropuhelussa alueellisten toimijoiden kanssa.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Ruokajärjestelmä tekee laajasti yhteistyötä positiivisten luontovaikutusten todentamiseksi sekä indikaattorien löytämiseksi. Maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuus lisääntyy erilaisten tuotantotapojen kuten luomutuotannon, uudistavan viljelyn, laidunnuksen ja luonnonhoidon ansiosta. Peltojen maaperän eliöstö ja mikrobisto monipuolistuu nykyisestä, ja lajiston monimuotoisuutta seurataan aktiivisesti pelto- ja metsätiloilla. Perinnebiotooppien määrää kasvatetaan. Suomeen ei tuoda tuotteita ja raaka-aineita, jotka lisäävät luontokatoa. Kasvinsuojelussa panostetaan ennaltaehkäisyyn, jotta kemiallisten kasvinsuojeluaikojen käyttö vähenee.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Ravinnepäästöt vesistöihin vähenevät ravinteiden pysyessä paremmin kierrossa. Maaperän hyvä kunto tukee ravinteiden pidättymistä, peltojen parempaa vesitaloutta ja peltojen tuotantokykyä. Synteettisten tuontilannoitteiden käyttö vähenee kotimaisen ravinnekierrätyksen lisääntyessä. Kuivuuden ja tulvien aiheuttamiin riskeihin varaudutaan kehittämällä peltojen vesitaloutta ja tilusjärjestelyjä osana kestävää alkutuotantoa.

3.4 Strateginen päämäärä: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Vuonna 2040 Suomessa on rikas ja elinvoimainen ruokakulttuuri, joka edistää terveyttä ja hyvinvointia. Kotimaisten raaka-aineiden ja ruokien käyttö on lisääntynyt kotitalouksissa, ravintoloissa ja julkisissa ruokapalveluissa. Ruoka on vakiinnuttanut asemansa keskeisenä osana suomalaista kulttuuria, ja yhteisöllisyys ruuan ympärillä on vahvistunut. Nämä kehityskulut, yhdessä terveellisimpien ruokavalioiden kanssa, ovat lisänneet väestön kokonaisvaltaista hyvinvointia.

3.4.1 Nykytilakuvaus

Suomi on yksi maailman pohjoisimmista ruuantuotantoalueista, ja suomalainen ruokakulttuuri on kehittynyt pohjoisen luonnon asettamien rajoitusten ja mahdollisuuksien ansiosta. Ruokakulttuuriin vaikuttavat niin politiikka, maailmantalous, mediat ja markkinointi kuin niiden synnyttämät ruokatrendit. Nykypäivänä eri ruokakulttuurit sekoittuvat ja makumaailmat laajenevat.

Suomessa on vahva ja yhteisöllinen koulu- ja työpaikkaruokakulttuuri. Kohteissa syödään paljon puolivalmisteita ja kotona valmistetussa ruuassa tärkeitä ovat nopeus ja helppous. Suomalaisista vain vajaa 60 % pitää tärkeänä yhteisiä ateriahetkiä perheen ja ystävien kanssa.

Suomalaisten ruokatottumukset ovat pitkällä aikavälillä kehittyneet pääosin myönteiseen suuntaan, vaikka yksilölliset erot ovat suuria. Väestötasolla ravit-

semussuositusten asettamia tavoitteita ei kuitenkaan ole saavutettu: esimerkiksi tyydyttyneen rasvan ja suolan käyttö on liiallista, kun taas kuidun saanti on suositusta vähäisempää. Epäedulliset ruokailutottumukset ovat yhteydessä merkittäviin terveyshaasteisiimme, kuten sydän- ja verisuonisairauksien ja tyyppin 2 diabeteksen esiintyvyyteen sekä liikalihavuuteen.

3.4.2 Strategiset tavoitteet

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Kuluttaja valitsee kotimaista ja paikallista ruokaa. Tieto ruuan alkuperästä ja tuotantotavoista lisääntyy. Erityisesti lasten ja nuorten ymmärrys ruokajärjestelmästä ja terveyttä tukevista ruokailutottumuksista vahvistuu osana kasvatusta ja koulutusta. Opetusta ruokajärjestelmästä lisätään päiväkodista yliopistoon. Paikallisten ja kotimaisten tuotteiden käyttö lisääntyy ja monipuolistuu sekä kotitalouksissa että ruokapalveluissa.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Ruokavalio tukee yksilöllistä hyvinvointia ja terveyttä. Ruokavalio huomioidaan paremmin kriittisenä osana ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa. Terveellinen ruoka on saatavilla kaikille väestöryhmille, ja sen kulutus kasvaa merkittävästi. Kasvien ja vihannesten käyttö lisääntyy, ja kuluttajilla on yhä paremmat mahdollisuudet valita lautaselleen kasvipohjaisia tuotteita. Suolan, sokerin ja kovan rasvan kulutus vähentyy, ja kuidun osuus kasvaa. Tieteellinen tieto ruuan terveysvaikutuksista lisääntyy. Ravitsemusterveys ja kestävyys huomioidaan aiempaa vahvemmin osana kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja yksityisen sektorin työtä.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Maukas ja elämyksellinen kotimainen ruoka kasvattaa arvostustaan. Ymmärrys ruokakulttuurin merkityksellisyydestä vahvistuu, ja kansainvälistyminen rikastuttaa arjen makuja ja ruokaperinteitä. Kotimaisia raaka-aineita ja uusia ruokainnovaatioita hyödynnetään tuotekehityksessä ja resepteissä. Ravintolakulttuuri vahvistuu ja ruokamatkailu Suomessa kasvaa.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Yhdessä syömisen kulttuuri ja ruokailo vahvistuvat, ja ruoka toimii yhä vahvemmin yhteisöllisyyden, suvaitsevaisuuden ja hyvinvoinnin rakentajana. Joukkoruokailun arvostus kasvaa, ja sitä kehitetään osaksi terveellistä, saavutettavaa ja kestävästä ruokakulttuuria. Ruokaan liittyvät tapahtumat ja yhteisölliset hetket yleistyvät tuoden yhteen ihmisiä eri elämäntilanteista ja taustoista.

4 Kehitettävät valmiudet

Kansallinen ruokastrategia määrittää pitkän aikavälin suunnan ruokajärjestelmän kehittämiseksi. Sen toteutusta ohjaavat toimeenpanosuunnitelmat, jotka perustuvat neljään strategiseen päämäärään ja niille asetettuihin tavoitteisiin. Näiden rinnalla strategiatyössä on tunnistettu viisi keskeistä, ajassa elävää valmiutta, jotka ovat olennaisia päämäärien saavuttamiseksi. Nämä valmiudet ovat myös kaikkien ruokajärjestelmän toimijoiden hyvä tunnistaa osana omaa toimintaa.

Näitä strategisia valmiuksia tullaan tarkastelemaan ja edistämään toimenpideohjelmassa. Ne läpileikkaavat kaikkia strategian osa-alueita. Tunnistettuja kehitettäviä valmiuksia ovat:

Innovaatioiden ja teknologioiden kehittäminen ja hyödyntäminen

Osaamiseen, oppimiseen ja muutoshalukkuuteen panostaminen

Investointikyvyn vahvistaminen

Yhteistyön ja ekosysteemien kehittäminen

Hallinnon roolin kehittäminen aktiiviseksi mahdollistajaksi

Suomen ruokajärjestelmä kohtaa merkittäviä murroksia, jotka edellyttävät viisasta uudistumista ja pitkäjänteistä osaamisen, yhteistyön ja toimintatapojen kehittämistä. Strategisten valmiuksien kehittäminen tukee ruokajärjestelmän uudistumiskykyä ja kasvua. Tarvitsemme innovaatioita, teknologioita ja uusia toimintamalleja, jotka skaalautuvat nopeasti käytäntöön.

Osaamisen, oppimisen ja muutosvalmiuden vahvistaminen luo pohjan kestäväälle kasvulle ja uudistuvalla yrittäjyydelle. Investointikykyä on tuettava monipuolisilla rahoitusratkaisuilla, jotka mahdollistavat myös sukupolvenvaihdoksia, uusien yrittäjien saamisen alalle ja pitkäaikaista arvonluontia.

Ruokajärjestelmän on rakennettava tiiviimpiä toisiaan tukevia verkostoja ja ekosysteemejä, joissa luottamus, yhteistyö ja yhteiset tavoitteet ohjaavat kehitystä. Hallinnon rooli muuttuu reaktiivisesta aktiiviseksi mahdollistajaksi: sääntelyä, tukia ja verotusta on kehitettävä uudistumista tukeviksi ja vaikuttavuutta palkitseviksi.

4.1 Innovaatioiden ja teknologioiden kehittäminen ja hyödyntäminen

Ruoka- ja ruokajärjestelmän innovaatioiden kehittäminen on keskeinen osa kansallista kriisinkestävyyttä ja kilpailukykyä. Innovaatio ei tarkoita vain teknologiaa, vaan se voi olla myös uusia toimintamalleja, digitaalisia ratkaisuja tai palveluinnovaatioita.

Tarvitsemme joustavia kokeilu ympäristöjä, joissa ratkaisuja voidaan pilotoida tilapäisesti sääntelystä vapautetussa kehitysvaiheessa. Tällaiset alustat mahdollistavat nopean oppimisen, teknologioiden ketterän testaamisen ja vaikuttavien ratkaisujen nopeamman käyttöönoton. Tavoitteena on skaalata onnistuneita kokeiluja kestäväksi liiketoiminnaksi. Tämä edellyttää määrätietoista tukea sekä innovaatiotoiminnan että sääntelykehikon kehittämisessä. On tärkeää varmistaa, että lupaavat ratkaisut eivät jää yksittäisiksi kokeiluiksi, vaan juurtuvat osaksi käytäntöä ja ruokajärjestelmän arkea.

Vahvistamalla valmiutta innovaatioiden nopeaan käyttöönottoon varmistamme ruokajärjestelmän kestävyuden, huoltovarmuuden ja vientipotentiaalin kasvun.

4.2 Osaamiseen, oppimiseen, tutkimukseen ja muutoshalukkuuteen panostaminen

Ruokajärjestelmän uudistuminen vaatii paitsi teknologiaa myös ihmisiä, joilla on oikeat taidot, rohkeutta muuttua ja kyky nähdä mahdollisuuksia totutun ulkopuolella. Tarvitsemme vahvaa osaamista ennakkoinnissa, markkinoissa, viennissä, kiertotaloudessa, uusissa viljelymenetelmissä ja tutkimustiedon hyödyntämisessä aina soveltamisesta kaupallistamiseen asti. Kestävien ruokajärjestelmien kehittäminen vaatii tuekseen poikkitieteellistä tutkimusta, jotta

monimutkaisiin haasteisiin voidaan löytää käytännönläheisiä ja kestäviä ratkaisuja.

Suomen tulee profiloitua houkuttelevana paikkana parhaille osaajille, sekä kotimaassa että globaalisti. Tämä edellyttää selkeitä koulutus- ja urapolkuja, vahvaa tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä sekä yrittäjiä ja nuoria tukevia rakenteita ja kannustimia.

Visio, joka innostaa katsomaan nykyjärjestelmän ulkopuolelle, synnyttää muutoshalua. Tarvitsemme narratiiveja mahdollisuuksista sekä konkreettisia tekoja, jotka tekevät uudistumisesta kannattavaa, houkuttelevaa ja arvostettua.

4.3 Investointikyvyn vahvistaminen

Ruokajärjestelmän uudistuminen edellyttää investointeja – sekä joustavia alkuvaiheen rahoitusratkaisuja että pitkäjänteistä pääomaa. Innovaatiotoimintaa vauhditetaan esimerkiksi innovaatioseleillä, mikrolainoilla, takauksilla ja pääomasijoituksilla, mutta myös uudistamalla tukia ja verotusta tukemaan kestävyttä ja kasvua. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sukupolven- ja yrittäjävaihdosten mahdollistamiseen ja maatalouden investointien ja rahoituksen varmistamiseen. Tilojen rahoituksen saatavuus on turvattava tilanteessa, jossa pankkien luotonanto on kiristynyt muun muassa aiempaa vahvemman ilmasto- ja ympäristöehdollisuuden sekä tiukentuneen rahoitusmarkkinasääntelyn vuoksi. Tarvitaan taloudellisia ja rakenteellisia ratkaisuja, jotka helpottavat nuorten yrittäjien pääsyä alalle ja turvaavat osaamisen sekä toiminnan jatkuvuuden.

Suomeen tarvitaan kotimaista pääomaa, joka toimii veturina myös kansainvälisille investoinneille. Yhteinen infrastruktuuri ja jaetut kokeilualustat tehostavat investointeja ja madaltavat riskejä. Tavoitteena on rakentaa Suomesta houkutteleva sijaintipaikka ruokajärjestelmää kehittäville yrityksille ja osaajille.

4.4 Yhteistyön ja ekosysteemien kehittäminen

Ruokajärjestelmän uudistuminen edellyttää pitkäjänteistä, luottamukseen perustuvaa yhteistyötä yli hallinnon, elinkeinoelämän ja eri sektorirajojen. Metsäteollisuuden sivuvirrat, energiainnovoinnit ja dataosaaminen voivat tarjota ratkaisuja myös ruokasektorille, kun ekosysteemit rakennetaan toimiviksi ja yhteensopiviksi. Suomi ei ole suljettu saareke, vaan meidän on verkostoiduttava määrätietoisesti kansainvälisten huipputoimijoiden kanssa ja oltava houkutteleva kumppani osaamiselle ja investoinneille.

Yhteistyötä tulee tukea foorumeilla, joissa eri näkökulmat kohtaavat, ristiriitoja puretaan ja polarisaatiota vähennetään. Hajanaisista kehityspyrkimyksistä on rakennettava tavoitteellisia ja vaikuttavia kokonaisuuksia, jotka edistävät järjestelmätason muutosta.

4.5 Hallinto on aktiivinen mahdollistaja

Hallinnon tulee toimia aktiivisena mahdollistajana, joka sujuvoittaa toimintaa, tukee uudistumista ja vauhdittaa kestävästä kehitystä. Sääntelyä on kehitettävä ennakoivaksi ja kannustavaksi: yhteiset lupaprosessit, yhden luukun periaate ja selkeä asiointi luovat perustan sujuvalle ja tehokkaalle toiminnalle.

Maatalouden tukijärjestelmä on uudistettava paremmin tukemaan huoltovarmuutta, muutoskestävyyttä ja tulevaisuuden ratkaisuja. Tulosperusteiset tukimallit, jotka esimerkiksi tukevat resurssitehokkuutta, ilmastovaikutusten vähentämistä ja toiminnan monipuolistamista, ohjaavat kehitystä vaikuttavaan suuntaan.

Laaja-alainen, hallinnonalojen rajat ylittävä maaseutupolitiikka tukee maaseudun pitämistä elinvoimaisena turvaten riittävät palvelut paikallisille asukkaille, etätyön tekijöille ja vapaa-ajan asukkaille.

Hallinto toimii aktiivisena tukena, joka neuvoo, ohjaa ja kannustaa. Verokannustimet, julkisten ruokapalveluiden kestävät hankintakriteerit sekä sitoutuminen investointeihin ja TKI-panostuksiin ovat keskeisiä keinoja luoda ennakoitava ja houkutteleva toimintaympäristö ruokajärjestelmän uudistajille.

5 Sanasto

Alkutuotanto

Alkutuotanto on ruokaketjun alkuvaihe, jossa tuotetaan ruokaan tarvittavat raaka-aineet, kuten kasvit, eläimet, kala ja muut luonnonvarat, suoraan luonnosta, viljelytoiminnasta tai kasvatustoiminnasta.

Arvoketju

Arvoketju tarkoittaa kaikkia niitä toimintoja ja prosesseja, joiden kautta tuotteelle tai palvelulle syntyy arvoa sen matkalla raaka-aineesta lopulliseksi tuotteeksi tai palveluksi asiakkaalle.

Ekosysteemipalvelut

Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan ekosysteemien tuottamia ilmaisia, aineellisia ja aineettomia hyötyjä ihmiselle. Ekosysteemipalvelut jaetaan neljään luokkaan: tuotanto-, ylläpito-, sääntely- ja kulttuuripalveluihin. Ekosysteemipalvelut jaottelevat ekosysteemien toimintoja ihmisen näkökulmasta. Luonnolla on kuitenkin aina myös itseisarvonsa.

Hajautettu tuotantorakenne

Hajautettu tuotantorakenne tarkoittaa ruuantuotannon järjestämistä useissa yksiköissä eri alueilla, kuten maatiloilla, kaupungeissa tai yhteisöviljelmillä. Se lisää huoltovarmuutta, paikallista omavaraisuutta ja sopeutumiskykyä esimerkiksi ilmasto- tai toimitusketjuhaasteisiin. Hajautus voi sisältää myös lyhyet jakeluketjut, kiertotalousratkaisut ja yhteisöllisen tuotannon.

Hiilikauppa

Hiilikauppa tarkoittaa järjestelmää, jossa toimijat voivat ostaa ja myydä ilmasoyksiköitä, kuten hiilidioksidipäästöjen vähennyksiä tai hiilenpoistoja. Näitä käytetään esimerkiksi yritysten hiilineutraaliusväittämien tueksi. Vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla ostetut yksiköt eivät kuulu virallisiin päästöta-

voitteisiin, mutta ne voivat edistää ilmastotyötä. Kaupan kohteena olevat yksiköt perustuvat sertifiointeihin ja todennettuihin ilmastotoimiin, kuten metsitykseen tai uusiutuvan energian hankkeisiin

Humus

Humus on maaperän orgaaninen aines, joka syntyy kasvien ja eläinten jäännösten hajotessa. Se parantaa maan rakennetta, vedenpidätyskykyä ja ravinteiden saatavuutta, ja on tärkeä osa viljelymaan hedelmällisyyttä.

Kalatalous

Kalatalous on elinkeino, joka liittyy kalojen ja muiden vedeneleäinten pyytämiseen, viljelyyn, jalostukseen ja myyntiin. Se on osa alkutuotantoa ja tärkeä osa ruoka-alaa, erityisesti rannikko- ja vesistöalueilla.

Kiertotalous

Kiertotalous on talousjärjestelmä, jossa pyritään maksimoimaan resurssien käyttöikä, minimoimaan jätteen synty ja pitämään tuotteet, materiaalit ja raaka-aineet käytössä mahdollisimman pitkään. Kiertotalous on talousjärjestelmä, jossa tuotanto ja kulutus perustuvat jakamiseen, uudelleenkäyttöön, korjaamiseen, kierrättämiseen ja uusiutumattomien luonnonvarojen käytön vähentämiseen.

Kriittiset tuotantopanokset

Välttämättömiä aineita ja tarvikkeita, kuten lannoitteet, rehut, energia ja siemenet, joita tarvitaan maataloustuotannon ylläpitämiseen. Niiden saatavuus vaikuttaa suoraan ruoantuotannon jatkuvuuteen ja huoltovarmuuteen.

Luonnonarvokauppa

Luonnonarvokauppa on vapaaehtoinen sopimus, jossa maanomistaja sitoutuu ylläpitämään tai lisäämään luonnonarvoja, kuten monimuotoisuutta, metsänsään määrääjäksi (esim. 10–20 vuotta). Vastineeksi hän saa korvauksen luonnonarvojen ostajalta, joka voi olla esimerkiksi ympäristökeskus tai muu taho.

Tavoitteena on tehdä luonnonsuojelusta taloudellisesti kannattavaa ja integroida se osaksi maankäyttöä

Luonnontuoteala

Luonnontuoteala tarkoittaa elinkeino- ja tuotantotoimintaa, jossa hyödynnetään luonnonvaraisia tai viljeltyjä luonnontuotteita, kuten marjoja, sieniä, yrttejä, mahlaa, puita ja riistaa, elintarvikkeiksi, hyvinvointituotteiksi tai teollisuuden raaka-aineiksi.

Maatalous

Maatalous on elinkeino, jossa harjoitetaan kasvinviljelyä ja kotieläintuotantoa, tavoitteena tuottaa elintarvikkeita, rehua, kuituja ja muita hyödykkeitä ihmisten ja eläinten tarpeisiin.

Maatalousluonto

Maatalousluonto tarkoittaa maatalouden muovaamia elinympäristöjä, kuten niittyjä, hakamaita, peltojen reunoja ja laidunalueita, joissa esiintyy monipuolinen lajisto ja jotka ovat syntyneet ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa.

Ruokajärjestelmä

Ruokajärjestelmä on kokonaisuus, joka kattaa kaikki vaiheet ja toimijat, jotka liittyvät ruuan tuotantoon, jalostukseen, jakeluun, kulutukseen ja jätteiden käsittelyyn. Tämä kokonaisuus on tiiviisti osa ympäröivää maailmaa ja siihen vaikuttavat ekologiset, taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät.

Ruokaketju

Ruokaketju on osa ruokajärjestelmää. Ruokaketjulla tarkoitetaan ruuan reittiä tuotannosta kulutukseen.

Ruokasektori

Ruokasektori kattaa kaikki ne toimialat ja toimijat, jotka osallistuvat ruuan tuotantoon, jalostukseen, jakeluun, myyntiin ja kulutukseen.

Välttämättömyyspalvelut

Välttämättömyyspalvelut ovat palveluita, jotka ovat olennaisia yhteiskunnan toiminnan, turvallisuuden ja väestön hyvinvoinnin kannalta. Ne ovat palveluita, joita ilman yhteiskunta ei voi toimia normaalisti, ja joiden jatkuvuus on turvattava myös kriisitilanteissa.

Lähteet

Ruokastrategian valmisteluun liittyvät tilaisuudet, selvitykset ja strategiat

Visiotyön tilaisuudet:

Visiotyö pohjusti varsinaista strategiatyötä. Tilaisuuksissa kerättiin keskeisiltä sidosryhmiltä näkemyksiä strategian visioksi.

- 20.5.2024 Vision muotoilun aloitustilaisuus
- 3.-5.7.2024 Farmari maatalousyrittäjien näkemysten koonti
- 15.9.-31.10.2024 Visioluonnos otakantaa.fi palvelussa
- 11.9.-25.9.2024 Verkkokysely nuorille ruoka-alan opiskelijoille
- 26.-28.9.2024 Maaseutuparlamentti
- 26.10.2024 Nuorten ympäristöhuippukokous

Strategian sidosryhmätilaisuudet:

Tilaisuuksissa kerättiin keskeisiltä sidosryhmiltä näkemyksiä ja taustatietoa strategiatyön pohjaksi.

- 21.1.2025 Työpaja SLC:n johtokunta ja SLF
- 11.2.2025 Työpaja MTK:n maaseutunuoret
- 25.2.2025 Keskustelutilaisuus MTK:n johtokunta
- 3.4.2025 Keskustelutilaisuus Vähittäiskaupparyhmän (PTY) kokouksessa
- 29.4.2025 Keskustelutilaisuus Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijoille
- 23.5.2025 Strategialuonnoksen esittely eduskunnassa
- 28.5.2025 Työpaja AgriVentures tapahtumassa
- 30.5.2025 Pyöreän pöydän keskustelu kaupan alalle
- 9.6.2025 Keskustelu Elintarviketeollisuusliiton työvaliokunnassa

Strategian aluekiertueen tilaisuudet:

Aluekiertueella strategian työstöön osallistuivat laajasti ruokaketjun eri toimijoita edustavat tahot: alkutuottajat ja yrittäjät, teollisuus, kauppa, tutkijat, alan neuvontaorganisaatiot, toimialaliitot, ravintola-ala ja julkishallinto.

- 12.3.2025 Pori
- 18.3.2025 Kuopio
- 19.3.2025 Kuopio
- 26.3.2025 Rovaniemi
- 27.3.2025 Oulu
- 24.4.2025 Helsinki

Strategiakysely: Kaikille avoin kysely maa- ja ministeriön verkkosivuilla 13.3.-27.4. (3769 vastaajaa)

Strackhaton 11.-12.6.2026

Strategia Hackaton –tapahtumassa strategiaa kehitettiin kuuden alan eri toimijaryhmän tiimeissä, jotka edustivat kaupan ja teollisuuden alaa, alkutuottajia, virkamiehiä sekä tutkimus- ja tuotekehittäjiä ja vientiä. Tiimit kehittivät myös toimenpide-ehdotuksia, joilla strategiaa voisi viedä käytäntöön.

Strategian ohjausryhmän ja työryhmän työpajat

3.12.2024 Strategiatyön käynnistystyöpaja

18.6.2025 Työpaja strategian linjauksista sisällön, tavoitteiden ja painopisteiden osalta.

Taustatietolähteet:

Taustatietolähteitä on hyödynnetty strategiatyöpajojen valmistelussa ja strategian jäsentämisessä.

Strategiat, visiot ja strateginen tutkimus

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022) <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164321>

Hiilineutraali Suomi 2035 – Maatalouden lisätoimenpiteiden ja ruokavaliomuutoksen päästövähennysvaikutukset: Synteesiraportti 2022

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/552179>

Kasviproteiini kasvun tiellä: Tiekartta ruoan korkeampaan kasviproteiiniomavaraisuuteen

Jansik, C., Karikallio, H., Kotilainen, T., Känkänen, H., Pihlanto, A., Rokka, S. & Vahvaselkä, M. (2024). Luonnonvarakeskus.

<https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2024/09/luke-kasviproteiini-kasvun-tiella-tiekartta-ruoan-korkeampaan-kasviproteiiniomavaraisuuteen.pdf>

Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma: Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035

Ympäristöministeriön julkaisuja 2022:12

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164186/YM_2022_12.pdf

Kestävää terveyttä ruoasta – Suomalaiset ravitsemussuositukset 2024

Valtion ravitsemusneuvottelukunta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024)

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/150005/Kest%c3%a4v%c3%a4%c3%a4%20terveytt%c3%a4%20ruo-asta%20-%20kansalliset%20ravitsemussuositukset%202024_web_.pdf?sequence=16&isAllowed=y

Komission polut kestävään ruokajärjestelmään: Food 2030 Research and Innovation – Pathways for action 2.0 European Commission

https://research-and-innovation.ec.europa.eu/knowledge-publications-tools-and-data/publications/all-publications/food-2030-research-and-innovation-pathways-action-20_en

Ratkaisuja Suomen ruokastrategiaan. FOOD-ohjelman tietopaketti päättäjille

https://www.aka.fi/globalassets/3-stn/1-strateginen-tutkimus/tiedon-kayttajalle/politiikkasuositukset/politiikkasuositukset/9_2023_food-ratkaisuja-suomen-ruokastrategiaan.pdf

Ruoka-ala kasvuun viennin ja ruokainnovaatioiden vetämänä: Keskustelunavaus ruokasektorin arvonlisän kasvattamiseen

Jansik, Kaukovirta, Knuuttila, Kohl, Koivisto, Lehtonen, Niemi, Pesonen, Rikkonen, Saarni, Setälä, Wejberg. Luonnonvarakeskus (2024).

<https://jukuri.luke.fi/server/api/core/bitstreams/f95d8578-3dd0-4265-ad34-6e358dd5cb5e/content>

Ruokapoliittinen selonteko 2017

<https://mmm.fi/documents/1410837/1923148/Ruokapoliittinen+selonteko+Ruoka2030/d576b315-41fe-4e9d-9d02-8462c5ae5895/Ruokapoliittinen+selonteko+Ruoka2030.pdf?t=1486504109000>

Ruokavarma –hanke

Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu ja E2 Tutkimus (2024): Hankkeessa tarkasteltiin nykyisen ja kahden vaihtoehdotseisen ruokajärjestelmän haavoittuvuuksia ja selvitettiin mahdollisuuksia niiden poistamiseen. [RUOKAVARMA_policybrief-2024.pdf](#)

Strategisen tutkimuksen FOOD-ohjelma 2023: Kohti kestäväää, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää (FOOD) tutkimusohjelma. JUST-FOOD - STN

Suomen biotalousstrategia. Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää

Valtioneuvoston julkaisu 2022:3. Työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-547-4>

Suomen ruokatutkimuksen ja –innovoinnin strategia 2021–2035 VTT

<https://www.vttresearch.com/sites/default/files/2021-04/Suomen-ruokatutkimuksen-ja-innovoinnin-strategia-2021-2035.pdf>

Valtioneuvoston kanslia 2022, Kestävän kehityksen toimikunnan strategia 2022–2030

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163958/VNK_2022_6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Yhteinen ruokapöytä – visio

https://mmm.fi/documents/1410837/1516691/Suomalaisen+ruokaja%CC%88rjestelma%CC%88n+visio+2040_final.pdf/41b94bd1-4c14-aa56-1c67-2d1087231956/Suomalaisen+ruokaja%CC%88rjestelma%CC%88n+visio+2040_final.pdf?t=1679655105940